

نقش گردشگری بر توسعه روستایی (مطالعه موردی: شهرستان ایلام)

Role of Tourism on Rural Development (Case study: Ilam Township)

طیبه صیده^۱، رویا اشراقی سامانی^۲

تاریخ دریافت: ۱۳۹۵/۴/۱

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۵/۱۱/۳

چکیده

گردشگری روستایی شکلی از فعالیت اقتصادی است که پیرامون شهرها و نقاط دارای شکل و بافت روستایی، انجام می‌گیرد و در بردارنده آثار مثبت و منفی برای روستا، انسان و طبیعت می‌باشد. این پژوهش با هدف شناسایی اثرات گردشگری در توسعه روستاهای شهرستان ایلام، به روش پیمایشی انجام گردید. جامعه آماری تحقیق شامل ساکنین دهستان‌های شهرستان ایلام بود. حجم نمونه با استفاده از جدول کرجسی مورگان ۳۸۰ نفر تعیین گردید و با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای با انتساب متناسب نمونه‌گیری انجام شد. ابزار اصلی تحقیق پرسشنامه‌ای بود که روایی آن توسط پانل متخصصان و پایایی آن با محاسبه ضریب آلفای کرونباخ تایید گردید ($\alpha=0/82$). به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار SPSS²¹ استفاده شد. نتایج تحلیل عاملی اکتشافی نشان داد که اثرات ناشی از ورود گردشگران به مناطق روستایی شهرستان ایلام در چهار دسته اثرات اجتماعی-اقتصادی، فرهنگی-آموزشی، زیست محیطی و زیرساختی می‌شوند که اثرات اجتماعی-اقتصادی مهمترین اثرات گردشگری در توسعه روستایی این ناحیه می‌باشند.

واژه‌های کلیدی: تحلیل عاملی، توسعه روستایی، گردشگری.

مقدمه و بررسی منابع

برنامه توسعه روستایی جزئی از برنامه‌های توسعه هر کشور به حساب می‌رود. این برنامه‌ها توسط دولت و کارگزاران آن در مناطق روستایی اجرا می‌شود. این امر در میان کشورهای در حال توسعه، که دولت نقش اساسی در تلاش برای تجدید ساختمان جامعه به منظور هماهنگی با اهداف سیاسی و اقتصادی خاص به عهده دارد، اهمیت بیشتری می‌یابد (Papli Yazdi, 2002). توسعه روستایی صرفاً تحول وضعیت و شرایط روستاها از نظر اقتصادی نیست، بلکه توسعه متعادل اجتماعی و اقتصادی مناطق مشخص همراه با توجه خاص به حداکثر بهره‌برداری از منابع موجود محلی و توزیع عادلانه و گسترده تر منافع ناشی از توسعه را دنبال میکند (Hugg, 2007). جهت دستیابی به توسعه روستایی دو دسته نظریه وجود دارد، دسته اول شامل نظرانی است که

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد مدیریت کشاورزی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد ایلام، (نویسنده مسئول) tayyebesayyde@gmail.com

^۲ استادیار اقتصاد کشاورزی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد ایلام

توسعه کشاورزی را محور اصلی برای توسعه روستایی می‌دانند و بر توسعه کشاورزی تأکید دارند و دسته دوم که همزمان با کشاورزی به توسعه صنعت توجه دارند و بر توسعه صنایع روستایی تأکید دارند. در این میان یکی از بخش‌های اقتصادی که در توسعه روستایی کمتر به آن توجه شده است، توسعه گردشگری روستایی است (Eftekhari & Ghaderi, 2002). گردشگری روستایی نوعی گردشگری در محیط‌های روستایی و پیرامون آنهاست که آثار مثبت و منفی برای انسان و طبیعت در بردارد (Saghaee, 2003). گردشگری روستایی، به طور مشخص از دهه ۱۹۵۰ میلادی به بعد گسترش یافت. ابتدا گردشگری روستایی از جنبه اقتصادی برای جوامع محلی مورد توجه قرار گرفت و بعد از آن، توسعه گردشگری روستایی به عنوان ابزاری برای توسعه جوامع روستایی مطرح گردید (Rezvani, 2005).

گردشگری روستایی یکی از مردمی‌ترین اشکال گردشگری روستایی است، می‌توان انتظار داشت که این صنعت از یک سو، به رشد اقتصادی و تنوع فعالیت‌های روستایی و از سوی دیگر، با جذب مازاد نیروی انسانی، ایجاد اشتغال و درآمدزایی برای ساکنان روستاها کمک کند و بدین ترتیب، فرصتی برای توسعه همه‌جانبه قلمداد می‌شود (Saghaee, 2003). گردشگری روستایی راه حل کلی برای همه دردها و مسائل و مشکلات نواحی روستایی نیست، اما یکی از شیوه‌هایی است که ممکن است آثار اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و زیست محیطی مهمی داشته باشد. ضمن اینکه در گردشگری روستایی از منابع روستایی مانند فرهنگ و سنن اجتماعی، ساختمانهای تاریخی، غارها، شرایط آب و هوایی که برای سایر فعالیت‌های اقتصادی قابلیت بهره‌برداری ندارند، استفاده شده، حتی در سکونتگاه‌های روستایی که فاقد زمینهای زراعی هستند و در نواحی کوهستانی قرار گرفته‌اند با بهره‌برداری از منابع فرهنگی و طبیعی گردشگری می‌تواند در زمینه‌هایی مانند ایجاد اشتغال پاره وقت و فصلی به توسعه روستایی کمک نماید (Eftekhari & Ghaderi, 2002).

استان ایلام، بابه‌به‌مندی از جاذبه‌های گوناگون طبیعی، فرهنگی و تاریخی، در منطقه‌ای کوهستانی در حاشیه جنوب غربی سلسله جبال زاگرس، دارای استعدادهای فراوان در توسعه صنعت گردشگری بویژه گردشگری روستایی است. شهرستان ایلام مرکز این استان، دارای چهار دهستان با جمعیت روستایی بالغ بر ۳۸۰۰۰ نفر می‌باشد. شناخت و بررسی اثرات گردشگری و مدیریت آن در مناطق روستایی این شهرستان، نقش مؤثری در توسعه پایدار گردشگری و نیز پایداری اجتماعات محلی خواهد داشت.

میرلطفی و سرگلزایی (Mirlotfi and Sargolzaee, 2012) در یک مطالعه موردی به بررسی اثرات گردشگری بر توسعه پایدار روستایی در روستای سه کوه شهرستان زابل پرداخته‌اند، نتایج گویای آن است که گردشگری در توسعه ابعاد اجتماعی منطقه موفق‌تر از سایر ابعاد عمل نموده است همچنین گردشگری در ابعاد اقتصادی توسعه روستا، بیشترین اثر را در زمینه کمک به دیگر شغل‌های معیشتی دارد و کمترین اثر را در افزایش قیمت زمین داشته است.

کمری (Kamari, 2012) در مطالعه خود تحت عنوان بررسی سازوکارهای توسعه گردشگری روستایی در روستای خوران استان ایلام با اولویت‌بندی سازوکارهای توسعه گردشگری در بعد توریسم فرهنگی به این نتیجه رسیده است که داشتن برنامه‌های تبلیغاتی و برگزاری مسابقات مختلف جهت جذب گردشگر، می‌تواند نسبت به بقیه عوامل تاثیر بیشتری در جذب گردشگر در منطقه داشته باشد، در بعد توریسم طبیعی می‌توان گفت که با توسعه زیرساخت‌ها و کارهای فرهنگی در سطح روستا، می‌توان کمک چشمگیری در جذب گردشگر در منطقه مورد مطالعه کرد و هم‌چنین در بعد توریسم کشاورزی می‌توان گفت که با ایجاد و توسعه نمایشگاه‌ها، کارگاه‌های صنایع دستی در سطح روستا می‌توان کمک بیشتری به توسعه روستا و جذب گردشگر کرد.

لوریو و کورسیل (Lorio & Corsale, 2010) در مطالعه‌ای توریسم روستایی و راهکارهای تامین معاش در شش روستای رومانی را مورد بررسی قرار داد. انتخاب این روستاها با توجه به نقش اصلی‌شان در توسعه توریسم روستایی و نیز نوع متفاوت جامعه توریسمی بوده است. نتایج این مطالعه نشان می‌دهد که توریسم روستایی باعث افزایش سطوح تامین معاش خانواده‌های روستایی شده و توریسم با دیگر روش‌های تامین معاش در روستاهای این کشور سازگاری و تطابق داشته است.

پانیک و همکاران (Panyik et al., 2011) در مطالعه‌ای مجتمع‌های توریسم روستایی با عنوان (IRT)^۱ را در مجارستان مورد بررسی قرار دادند. نتایج این مطالعه بر اهمیت دادن به اجتماعات محلی با در نظر گرفتن یک روند سازمانی و همچنین روشن نمودن نقش مدیران واسطه تاکید خاصی نمود. همچنین نتایج این مطالعه نشان داد که بی‌اعتمادی آشکاری در میان خدمات‌دهندگان به توریسم‌ها نسبت به رهبران و اجتماعات محلی جود دارد، که برای دستیابی به توسعه روستایی از طریق توریسم باید در صدد کاهش این بی‌اعتمادی برآیم.

عینالی و رومیانی (Einali and Romiani, 2013) نقش جریان سرمایه‌های شهری روستایی را در توسعه پایدار گردشگری در دهستان حصار ولیعصر (شهرستان بوئین زهرا) ارزیابی کرد و نتیجه گرفت که از دیدگاه ساکنین محلی توسعه گردشگری در ابعاد اقتصادی، اجتماعی- فرهنگی، زیست محیطی و کالبدی توسعه روستایی را به دنبال داشته است.

مواد و روش‌ها

این پژوهش از نظر ماهیت از نوع پژوهش‌های کمی و از لحاظ هدف کاربردی است؛ همچنین، مطالعه حاضر از لحاظ میزان و درجه کنترل متغیرها، جزء مطالعات میدانی به شمار می‌رود؛ چرا که کلیه متغیرهای مورد نظر در وضعیت موجود مورد بررسی قرار گرفتند. به لحاظ گردآوری و تحلیل داده‌ها نیز، از نوع تحقیقات توصیفی به‌شمار می‌رود که از بین روش‌های توصیفی در دسته تحلیل‌های چند متغیره از نوع همبسته قرار می‌گیرد. جامعه آماری مطالعه حاضر ۳۸۱۴۴ نفر، روستاییان ساکن در دهستان‌های شهرستان ایلام می‌باشند که با استفاده از کرجسی مورگان ۳۸۰ نفر به عنوان نمونه تعیین شد. روش نمونه‌گیری مورد استفاده به صورت تصادفی طبقه‌ای با انتساب متناسب بوده و طبقات آن هستان‌های چهارگانه ارکوازی، بولی، میشخاص و ده پایین است.

ابزار اصلی پژوهش، پرسشنامه محقق ساخته‌ای متشکل از دو بخش ویژگی‌های فردی، و اثرات گردشگری بر توسعه روستایی (۳۷ گویه) بود. به منظور بررسی اعتبار محتوایی ابزار پژوهش، پرسشنامه در اختیار متخصصان فن قرار گرفت و پس از جمع‌بندی نقطه نظرات آن‌ها نسبت به اصلاح و تنظیم پرسشنامه نهایی اقدام گردید. همچنین، جهت تعیین پایایی آن از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد ($\alpha = 0/82$)، که با توجه به این که ضریب آلفای کرونباخ بزرگ‌تر از $0/70$ بود، لذا می‌توان گفت که ابزار پژوهش از پایایی مناسبی برای انجام تحقیق برخوردار است. جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها در دو بخش آمار توصیفی (فراوانی، درصد، درصد معتبر، میانگین و انحراف معیار) و استنباطی (تحلیل عاملی اکتشافی)، نرم‌افزار SPSS²¹ مورد استفاده قرار گرفت.

نتایج و بحث

بر اساس نتایج، میانگین سنی نمونه‌های مورد مطالعه ۳۹ سال، جوان‌ترین آن‌ها ۱۶ سال و مسن‌ترین آن‌ها ۷۵ سال سن داشتند. اکثریت افراد مورد مطالعه با جمعیت ۲۳۴ نفر (۶۱/۶ درصد) مرد بودند. همچنین بیشترین فراوانی روستاییان مورد مطالعه (۴۴/۸)

^۱ - Integrated Rural Tourism

درصد) از نظر سطح تحصیلات دارای تحصیلات دیپلم بودند. شغل اصلی ۵۳/۷ درصد (۲۰۴ نفر) از آن‌ها کشاورزی بود. میانگین اعضای خانواده در نمونه‌های مورد مطالعه حدود پنج نفر بوده و ۲۳۴ نفر (۶۱/۶ درصد) از روستاییان مورد مطالعه صاحب خانه روستا روستایی بودند. همچنین یافته‌های تحقیق بیانگر این است که ۱۸۵ نفر (۴۸/۷ درصد) از روستاییان مورد مطالعه، دارای مالکیت زمین کشاورزی هستند.

جهت تعیین مناسب بودن داده‌ها برای تحلیل عاملی اکتشافی از ضریب KMO و آزمون بارتلت استفاده شد. مقدار KMO برابر ۰/۸۳۴ و مقدار آزمون بارتلت برابر ۵۸۷۵/۳۵ ($P=۰/۰۰۰$) بود؛ بنابراین، داده‌ها برای انجام تحلیل عاملی اکتشافی مناسب هستند. براساس نتایج ارائه شده در جدول (۱)؛ مشاهده می‌شود که در این تحلیل چهار عامل با مقادیر ویژه بالاتر از یک استخراج شده که ۶۵/۱۸ درصد از واریانس کل عامل‌ها را تبیین می‌کنند و ۳۴/۸۲ درصد باقی‌مانده مربوط به متغیرهایی هستند که در این تحلیل شناسایی نشده‌اند. همچنین، براساس نتایج ارائه شده در این جدول، عامل اول با مقدار ویژه ۶/۷۵ بیش‌ترین سهم و عامل چهارم با مقدار ویژه ۵/۶۰ کم‌ترین سهم را در تبیین واریانس کل عامل‌ها دارند.

جدول ۱ - عامل‌های استخراج شده و سهم هر یک از آن‌ها از تبیین واریانس

Table 1- Factors extracted and them share of variance

شماره عامل	مقدار ویژه	درصد واریانس مقدار ویژه	درصد واریانس تجمعی
Factor Number	Eigenvalue	Variance Percent	Collective Variance Percent
۱	6.75	19.84	19.55
۲	6.59	18.38	36.22
۳	6.22	16.35	54.26
۴	5.34	12.92	65.18

ماخذ: یافته‌های تحقیق

به منظور جداسازی عامل‌ها به صورت روشن‌تر از چرخش عاملی به روش واریماکس استفاده شده است که بار عاملی هر متغیر پس از چرخش عاملی در جدول (۲) آمده است. پس از بررسی گویه‌های (متغیرها) مربوط به هر عامل و بار عاملی آن‌ها، عامل‌های مزبور به این ترتیب نام‌گذاری شدند: ۱- اثرات اجتماعی- اقتصادی، ۲- اثرات فرهنگی- آموزشی، ۳- اثرات زیست- محیطی و ۴- اثرات زیرساختی.

جدول ۲- عامل های مربوط به اثرات گردشگری در روستاهای شهرستان ایلام

Table 2- Factors related to the effect of rural tourism in Ilam Township

عامل Factor	گویه های هر عامل Variables of Each Factor	بار عاملی Loading Factor
اثرات اجتماعی - اقتصادی Socio-economic impacts	افزایش انگیزه سرمایه گذاری در روستا Motivating for investment in rural areas	0.593
	افزایش سوداگری زمین Motivating land trade	0.615
	افزایش قیمت اجناس مصرفی روستاییان Increasing the price of villagers' consuming goods	0.601
	بهبود بسته بندی تولیدات روستایی Improving the packaging of rural products	0.551
	افزایش درآمد روستاییان Improving villagers' income	0.533
	افزایش تمایل به مشارکت در فعالیت های اجتماعی Increasing willingness for participation in social activities	0.584
	افزایش تقاضای برای صنایع روستایی Increasing demand for rural handicrafts	0.543
	افزایش اشتغال فصلی روستاییان Increasing villagers' seasonal employment	0.512
	تنوع تولیدات روستایی Diversifying rural products	0.579
	افزایش ساخت و ساز Increasing construction	0.667
اثرات فرهنگی - آموزشی Cultural-educational impacts	کاهش تمایل به مهاجرت Alleviating the willingness to migrate	0.306
	تغییر الگوی کشت روستا Changing planting patterns in rural areas	0.449
	افزایش آگاهی های عمومی Increasing public awareness	0.511
	گسترش فرهنگ شهری و فاصله گرفتن از فرهنگ روستایی Developing urban culture and suppressing rural culture	0.521
	گسترش ناهنجاری های اجتماعی و کاهش امنیت Developing social abnormalities and reducing security	0.465
	گسترش بازار صنایع دستی روستایی Developing rural handicraft market	0.498
	تغییر نوع پوشش (از سنتی به مدرن) (Changing attire (from traditional to modern form	0.713

	فاصله گرفتن از آداب و رسوم سنتی	0.682
	Suppressing traditions and customs	
	بهبود فرهنگ پذیرش گردشگر	0.651
	Improving tourist acceptance culture	
	افزایش انگیزه روستاییان به حفاظت از محیط زیست	0.573
	Motivating villagers to protect environment	
	تمایل به کسب مهارت تولید صنایع روستایی	0.523
	Willingness to acquire skills for rural handicraft production	
	تخریب مزارع و باغات	0.644
اثرات زیست محیطی	Damaging gardens and farms	
Environmental impacts		
	افزایش آلودگی محیط زیست	0.558
	Increasing environmental pollution	
	کاهش کشت ارقام محلی به دلیل بازارپسندی کمتر	0.417
	Reduction the cultivation of local varieties due to their lower marketability	
	دفع بهداشتی زباله	0.651
	Hygienic disposal of garbage	
	تغییر کاربری اراضی کشاورزی	0.493
	Changing farms' land use	0.558
	تلاش برای حفظ گونه‌های گیاهی و جانوری	
	Attempts for protecting plant and animal species	
	آلودگی آب‌های جاری	0.692
	Contamination of flowing waters	
	بهبود زیرساخت معابر	0.593
	Improving passages infrastructure	
	کاهش مشکلات حمل و نقل	0.543
	Reducing transportation challenges	
	بهبود زیرساخت معابر	0.597
	Improving passages infrastructure	
	زیباسازی روستا	0.615
	Village beautification	
	ساخت و ساز مسکن به شکل مدرن	0.570
	Modern building construction	
	استفاده از مصالح ساختمانی مقاوم‌تر	0.711
	Use of stronger building materials	
	گسترش خدمات زیربنایی (آب، برق، مخابرات و.....)	0.395
	Developing utilities (water, electricity, telephone, ...)	
	بهبود وضعیت راه‌های ارتباطی	0.402
	Improving roads	

ماخذ: یافته‌های تحقیق

گردشگری روستایی مقوله جدیدی در متون توسعه روستایی می باشد که همچون توسعه، دارای ابعاد و آثار گوناگونی است. بر اساس نتایج تحلیل عاملی مطالعه، در میان چهار عامل شناسایی شده، اثرات اجتماعی-اقتصادی گردشگری در توسعه روستاهای شهرستان ایلام، دارای بیشترین اهمیت بود. همانگونه که مشاهده شد علاوه بر اثرات مثبت این بعد، مانند افزایش

انگیزه سرمایه گذاری، بهبود بسته بندی تولیدات روستایی، افزایش درآمد روستاییان، افزایش تمایل به مشارکت در فعالیت های اجتماعی، گسترش بازار تولیدات روستایی، تنوع تولیدات روستایی، کاهش تمایل به مهاجرت، افزایش اشتغال فصلی روستاییان، اثرات منفی نیز مانند افزایش سوداگری زمین و افزایش قیمت اجناس مصرفی روستاییان نیز مشاهده شد. میرزایی (۲۰۰۹) نیز نتیجه گرفت گردشگری روستایی زمینه اشتغال فصلی در منطقه را بویژه در فصل بهار فراهم ساخته و شاغلان دیگر بخش های اقتصادی و به ویژه کشاورزی را به سوی خود جذب کرده است. نتایج مطالعه میرلطفی و سرگلزایی (۲۰۱۲) نیز حاکی از آن است که گردشگری در توسعه بعد اجتماعی منطقه موفق تر از سایر ابعاد عمل نموده است و گردشگری در بعد اقتصادی توسعه روستا، بیشترین اثر را در زمینه کمک به دیگر شغل های معیشتی دارد و کمترین اثر را در افزایش قیمت زمین داشته است. نتایج تحقیق جمعه پور و احمدی (۲۰۱۱) نیز حاکی از آن بود که گردشگری گرچه منجر به ایجاد اشتغال و درآمد زایی شده است اما به دلیل عدم وجود نهاد محلی و متولی متخصص گردشگری، منافع عمومی گردشگری برای کل جامعه محلی محقق نگردید. غفاری و ترکی (۲۰۱۰) نیز اثر گردشگری بر بعد اقتصادی- اجتماعی توسعه را تایید نمودند. لوریو و کورسیل (۲۰۱۰) نیز نتیجه گرفتند که که توریزم روستایی باعث افزایش سطوح تامین معاش خانواده های روستایی شده است.

اثرات فرهنگی شناسایی شده نیز حاکی وجود آثار مثبت همچون افزایش آگاهی های عمومی، افزایش تقاضا برای صنایع روستایی، بهبود فرهنگ پذیرش گردشگر، تمایل به کسب مهارت تولید صنایع روستایی و افزایش انگیزه روستاییان به حفاظت از محیط زیست و متاسفانه آثار منفی مانند گسترش فرهنگ شهری و فاصله گرفتن از فرهنگ روستایی، گسترش ناهنجاری های اجتماعی و کاهش امنیت، تغییر نوع پوشش (از سنتی به مدرن) و البته فاصله گرفتن از آداب و رسوم سنتی می باشد. نتیجه مطالعه میرکتولی و مصدق (۲۰۱۰) نیز مبنی بر تاثیر گذاری گردشگری بر توسعه صنایع دستی است.

گردشگری در مناطق روستایی شهرستان ایلام علیرغم دارا بودن آثار منفی زیست محیطی بر توسعه، مانند آلودگی محیط زیست، کاهش کشت ارقام محلی به دلیل بازارپسندی کمتر، تغییر کاربری اراضی کشاورزی، آلودگی آب های جاری و تخریب مزارع و باغات، اثرات مثبتی مانند دفع بهداشتی زباله و تلاش برای حفظ گونه های گیاهی را دارا بوده است. راتاناسو و ونگچای^۱ (۱۹۹۸) بیان داشتند اگر چه توریزم در تایلدن فواید بسیاری را ایجاد نموده اما در عین حال اثرات نامطلوبی را همچون ایجاد خسارت محیطی، نرخ بازگشت اقتصادی پایین در روستاها به دنبال داشته است.

از نظر زیرساختی نیز گردشگری منجر به کاهش مشکلات حمل و نقل، زیباسازی روستا، استفاده از مصالح ساختمانی مقاوم تر، گسترش خدمات زیربنایی (آب، برق، مخابرات و.....) و بهبود وضعیت راه های ارتباطی شده اما ساخت و ساز مسکن به شکل مدرن را نیز افزایش داده است. نتیجه مطالعه ملکشاهی (۲۰۱۳) همسو با این نتیجه است. این نتایج همچنین با نتایج تحقیقات غفاری و ترکی (۲۰۰۹)، میرزایی (۲۰۰۹) میرکتولی و مصدق (۲۰۱۰) تطابق داشته است. اما مطالعه جمعه پور و احمدی (۲۰۱۱) این اثر را محدود دانسته است. همچنین گردشگری آثاری همچون افزایش ساخت و ساز در روستاها وجود دارد که اگر در راستای بازسازی بافت های فرسوده و احداث اقامتگاه برای گردشگران و در محدوده مجاز باشد اثر مثبت و در غیر این صورت اثر منفی تلقی می شود.

هرچند شهرستان ایلام به لحاظ موقعیت جغرافیایی و بهره مندی از ظرفیت های بسیار در حوزه گردشگری روستایی دارای استعداد قابل توجهی است، اما به دلایل مختلف تاکنون از این ظرفیت ها در راستای دستیابی به توسعه پایدار آنچنان که باید بهره-

^۱ - Rattanasuwongchai

گیری نشده است، بر این اساس پیشنهاد می‌شود با انجام بررسی‌های لازم راهبردهایی مناسب جهت توسعه صنعت گردشگری روستایی در این شهرستان اتخاذ شود.

همانگونه که مشاهده شد گردشگری روستایی دارای اثرات مثبت و منفی بر فرآیند توسعه منطقه میزبان است، لذا جهت تقویت اثرات مثبت و کاهش اثرات منفی گردشگری روستایی، نظارت و مدیریت فعالانه دولت و سازمانه‌ای مرتبط برای هدایت صحیح گردشگری روستایی ضروری می‌باشد. با توجه به آثار منفی گردشگری بر سایر فعالیت‌های روستا از جمله فعالیت‌های کشاورزی گردشگری بایستی کنترل و هدایت شده و توسعه آن در تعامل با سایر فعالیت‌های این منطقه گسترش یابد.

References

- Bahrani, A.** (2004), Rural development planning process. Congress-rural development: Challenges and prospects, Tehran, Iran.(In Persian)
- Bakhtyari, H. and Shariati, S.** (2011), Investigate the effects of tourism on Sustainable development indexes (case study: Boushigan Rural Group). The second national rural sustainable development Conference, Hamadan, Iran. (In Persian)
- Einali, J and Romiani, R.** (2013), The role of social capital in rural tourism development with emphasis second home case study; Hesar Valiasr County, Boeinzahra township. Journal of Tourism Planning and Development, 2(6): 52-74.(In Persian)
- Felsenstien B. and Fleisher, A.** (2004), Support for rural tourism, it does make a difference? Annals of Tourism Research. 27 (4): 1007-1024.
- Hanachi, P. and Kousheshgaran, A. A.** (2011), Conservation and development in urban rural values with. Press the Islamic Revolution Housing Foundation. The Islamic Revolution Housing Foundation Press, Tehran, Iran. (In Persian)
- Hugg, M. V.** (2009), Analysis of the key issues of rural industrialization and rural development. Selected Paper, Jihad e سازندگی, Tous publications.(In Persian)
- Jomepour, M. and Ahmadi, s.** (2011), The impact of tourism on sustainable rural livelihood(case study: Baraghan village, city Savojbolagh). Rural research, 1: 33-63.(In Persian)
- Kamari, T.** (2012), Review development mechanisms of rural tourism in Khorran village. Master of science thesis. Islamic Azad University, Ilam Branch.(In Persian)
- Kargar, B.** (2007), The development of tourism and urbanization in Iran. Armed Forces Geographical Organization Press, Tehran, Iran.(In Persian)
- Lorio M and Corsale, A.** (2010), Rural tourism and livelihood strategies in Romania. Journal of Rural Studies. 26: 152-162.
- Masoumi, M.** (2006), The nature of tourism. Peyke Kosar Publication, Tehran, Iran.(In Persian)
- Mirlotfi, P. and Sargolzaee, F.** (2012), The effects of tourism on sustainable rural development (Case study: villages of Sekuhe city of Zabol). Fourth National of Geography Student Conference, Tehran Iran. (In Persian)

- Mirzaee, R.** (2009), The effect of the development on rural tourism employment in the region of Auramanat Kermanshah. *Journal of Rural Development*. 12 (4): 76-49.(In Persian)
- Mirkatuli, C. and certified, M.** (1389), Evaluation of rural tourism and its role in the handicraft, southern Estarabad city of Gorgan. *Urban and regional studies*. (7) 2: 157-137.(In Persian)
- Panyik E., Costa, C. and Ratz, T.** (2011), Implementing integrated rural tourism: An event-based approach. *Tourism Management*. 32(6): 1352-1363.
- Papli Yazdi, M.** (2002), *Rural development Theories*. Samt Press. Tehran. Iran.
- Qaffari, R** (2007) Tourism and urban sustainable development. *Journal of Geographical Information (SEPEHR)*, 12(63): 29-34.(In Persian)
- Qaffari, R. and Torqi Harchegani, M.** (2009), The role of tourism on socioeconomic development of rural areas in Chaharmahal and Bakhtiari Province: case study Saman. *Journal of rural development*, 2(12): 113-126.(In Persian)
- Rattanasuwongchai, N.**(1998), *Rural Tourism – the Impact on Rural Communities Thiland*. Food and Fertilizer Technology Center. Department of Career Sciences Kasetsart University.(In Persian)
- Rezvani, M. R.** (2005). The second house tourism and its effects on rural areas. *Geographical research*, 5: 112- 120.
- Sharply, J. R.** (2001), *Rural Tourism*. Translate by Monshizade, R. A. and F. Nasiri. Monshi press, Tehran, Iran.(In Persian)